

BUTLLETÍ

DE LA

Institució Catalana d'Historia Natural

2.ª ÈPOCA

BARCELONA, MARÇ, 1916

ANY XIII — NÚM. 3

SECCIÓ OFICIAL

SESSIÓ ORDINARIA DE 5 DE MARÇ DE 1916

*Presidència del Runt. P. Joaquim M.ª de Barnola, S. J.
President*

Assisteixen a la sessió els socis Srs. Alòs, Calzado, Codina, Font Quer, Ferrer i Vert, Ferrer i Dalmau (M.), Folch (M.), Maluquer (Josep), Maluquer (Joaquim), Sagarra.

DESPAIG ORDINARI

S'aprova l'acta de la sessió anterior.

El Secretari llegeix una comunicació de la «Sociedad Barcelonesa de la Instrucció», donant compte de la renovació de Junta Directiva.

COMUNICACIONS CIENTÍFIQUES

Calissa oolítica i pisolítica del Tibidabo.—El Sr. President fa circular i dona per al Museu dos bons exemplars de dites varietats, trovades en forma incrustanta en una esquerda de *granatita* i *anfíbolita*, darrera Bellesguart. La estructura de la base és molt curiosa, denotant que la precipitació del

carbonat càlcic tingué lloc al demunt de bombolles, en diferents períodes successius, perquè al arrencar-se es veu son interior buit.

Exploració botànica d'un català al regne de Granada.—El Sr. Font Quer, llegeix el treball «Contribución a la flora de Granada» de que és autor nostre soci honorari Dr. Pau. En aquest treball, resultat del estudi de les recoleccions fetes a Sierra Tejeda i Màlaga, pel català Enric Gros, hi figuren amb notes crítiques 243 espècies; es descriuen catorze varietats noves: *Aquilegia vulgaris* L. var. *tejedensis*; *Biscutella montana* Cav. var. *nudicaulis*; *Helianthemum apenninum* (L.) Mill. var. *argentatum*; *Silene nicaensis* All. var. *pseudoramosissima*; *Linum suffruticosum* L. var. *tejedensis* (C. Vicioso); *Asperula repens* Brot. var. *glabrata* Pau, *Tolpis barbata* Gaerthn. var. *granatensis*; *Anchusa undulata* L. var. *malacitanica*; *Chaenorrhinum glareosum* (Boiss.) Willk. var. *tejedensis*; *Nepeta reticulata* Desf. var. *tejedensis*; *Sideritis hirsuta* L. var. *granatensis*; *Teucrium fragile* Boiss. var. *tejedensis*; *Juncus alpinus* Vill. var. *tejedensis*; i tres espècies: *Dianthus Grosii*, *Crepis Grosii* i *Chaenorrhinum acutatum*.

Plantes de la Selva.—El mateix Sr. Font ressenya sa darrera excursió a la Selva amb l'objecte primordial de recollir el *Galanthus nivalis* que hi creix amb abundor. Fa una breu ressenya fitogeogràfica de la encontrada, fent remarcar sa característica montana i anomena algunes de les principals plantes que integren sa flora.

Equinoderms de Vilanova i Geltrú.—El Sr. Maluquer (Josep), presenta la següent llista de Equinoderms recollits a Vilanova i Geltrú i donats al Museu de la Institució, per nostre consoci D. Amador Romaní:

ANTEDONIDAE.—*Antedon rosacea*, Linck.

ASTERIDAE.—*Asterias tenuispina*, Lamarck.

Echinaster sepositus, Retzius.

Astropecten aurantiacus, Linn.

» *bispinatus*, W. Otto.

OPIURIDAE.—*Ophioderma longicauda*, Linck.

Ophioglypha lacertosa, Linck.

Amphiura filiformis, O. F. Müller.

ECHINIDAE.—*Psammechinus microtuberculatus*, Blainville (juvenis).

Echinus acutus, Lamarck (juv.)

Paracentrotus lividus, Lamarck. (juv.)

Sphaerechinus granularis, Lamarck. (juv.)

— El mateix soci diu que l'alga verda que presentà en una de les darreres sessions, és la *Halosphaera viridis*, bastant comú a les cales del Mitjdia de França i sud d'Itàlia.

El *Glycyphagus plumiger*, Rob. et Fum. — Tal sembla ésser l'acàrit presentat pel Sr. Maluquer en la sessió darrera, i cedit al nostre President per a sa determinació. En feu una preparació microscòpica, qual tècnica és ben senzilla; es tracta per la serie d'alcofolis fins a l'absolut, acabat pel

xilol, incloent-se seguidament en el bàlsam del Canadà. Viu en la pols, on segurament trova substàncies dolces; això explica son habitat en cadires, estores, cortines, en que tan fàcilment resten partícules polsoses de l'aire.

Comunicació ornitològica.—El Sr. Sagarra llegí un fragment de ses Noves Ornitològiques, en que's fa l'estudi del ocell *Picus Sharpei* (forma catalana); aquesta resulta molt més vigorosa que la del mitjdia d'Espanya (localitat típica). Proposa sa distinció amb el nom de *P. Sharpei levantinus*. Aprofita el cas per a estudiar el suposat *Picus squamatus* que anys enrera es donà a conèixer de Gavà, i que resulta ésser una variació de color de l'anterior forma (var. *rhodopygia* n. var.) Per últim cita el cas de haver-se casat, no fa gaire temps i de localitats properes, tres individus afactats d'isabelisme, cosa poc freqüent en aquestes aus.

Excursió a Garraf.—El Sr. Ferrer i Vert llegeix una llista de les espècies de insectes, aràcnids i miriapots recullides en la passada excursió col·lectiva.

El Sr. President resenya els resultats de la part fitològica:

Es recullí la falguera *Asplenium glandulosum* Lois.; dato important per la localitat i extensió de la seva àrea.

Es curiosa la troballa d'una *Mercurialis* semblant a la espècie *annua* L., var. *Huetii* J. Mull., pro amb la particularitat de tenir les flors *hermafrodites*, caràcter en pugna amb el del gènere, que propiament les té *dioiques*, trovant-se alguns exemplars de *monoiques* en alguna espècie.

Part geològica.—Es trovaren hermoses cristallitzacions de calça alabastre calç i dolomita fètida. El president dóna exemplars per a el Museu.

Sobre lepidòpters.—El Sr. Codina fa circular qualques exemplars de la papellona GEOMETRIDAE *Abraxas pantaria* L., manifestant que segons li comunicà el Sr. Mas de Xaxars, era entrada la primavera de 1915 quan un matí va adonar-se que'n tots indrets de la fàbrica dels Srs. Barrau a Mongat hi havia parades centenars d'aquestes papellones, qu'estaven com adormides, fins al punt que les que va entregar-l'hi, que són les que presenta, varen ser clavades directament en el lloc on reposaven. A la tarda encara se'n veien moltes, al jorn següent molt poques. Creu interessant d'assenyalar el pas d'aqueix aixam de papellones i conèixer una localitat ja que'n el conegut Catàleg del Sr. Cuní, pàgina 135, diu solsament: a Catalunya (Himnighoffen). El Sr. Sagarra diu que aquest lepidòpter l'ha observat varies vegades a Santa Coloma de Gramanet, i que alguns anys l'oruga es extraordinàriament abundosa, menjant-se tot el fullatge d'alguns freixes de les vores del Besòs.—També presenta aquell consoci un exemplar de *Abraxas grossulariata* L., procedent de Salardú, 23. VII-15; espècie que si no ha sigut ja citada d'altre lloc és des d'ara coneguda de la Vall d'Aràn.

Excursió a Girona.—El President participa que havent tingut ocasió de visitar l'immortal ciutat feu nombroses excursions pels voltants, recullint molts fòssils, minerals i molses a més de la falguera *Asplenium adulterinum*, tinguda per uns autors com a espècie pròpia, per altres com acomodació a terrenys magnesiàns, i en tal cas com varietat de *trichomanes*,

de que's diferencia per el retallat dels foliols; col·locació d'aquests respecte del peciol, i disposició marginal dels soris. La cita és nova per a la península ibèrica. Diu que trovà abundant la *Selaginella denticulata* L., d'arop de Camp Durà fins al poble de Celrà. Les mates eren xamoses i en plena esporosis. Respecte dels fòssils com va ésser tant lo recullit, ho encarregà a la agència, no havent arribat encara a Barcelona, sols portà especies delicades; d'entre elles mostrà part dels peus maxiliars de dugues especies de crancs, (*Carcinus?*, *Gonoplax?*) del eocè de Montgut, molt ben conservats. Pensa que no s'havia pas citat cap especie de crustaci de dit indret. Entre els minerals recullí gran quantitat d'*ankerita* i *barita*, de Sant Julià de Ramis, que ofereix exemplars als socis que'n desitgin, i els duplicats de tot lo recullit per les colleccions de nostra Institució. Del congost del mateix punt portà nombroses petxines d'*Unio*, per a poguer enviar a algun especialista. D'entremig de les moltes del lloc citat sortí un àrànid dels falsos escorpins, o *quernetos*, notable per sa grandaria i separació marcada del céfalo-tórax del abdómen. El Sr. Ferrer i Vert demanà l'exemplar per a son estudi.

L'Ankerita a Catalunya

PER

JOAN MASSÓ i JOAQUÍM FOLCH

Estudi analític d'un mineral procedent de Sant Julià de Ramis (Girona), del qual nostre President portà i repartí abundantment exemplars al començar nostres tasques científiques en 1915-1916.

Disolts 0'77 gr. de mineral en solució sulfúrica despregueren 0'38 gr. d'un gas, que comprovat, resultà ésser CO_2 . Això permetia deduir que's tractava d'un carbonat, amb un 49'3 % d'anhidridit carbònic.

Comprovada amb anterioritat la presència del ferro, passarem a determinar la quantitat de CO_3Fe que contenia el mineral en qüestió.